

Literatūra • menas • mokslas

DRAUGAS — šeštadieninis priedas

2000 m. kovo 25 d.

Saturday supplement March 25, 2000

Nr.61 (12)

No.61 (12)

Pirmas veiksmas: Jėzus Kristus, antrasis Švč. Trejybės asmuo, iškūnijo žmogaus prigimtį per Mergelę iš Nazareto — Mariją.

Antrasis veiksmas: kančia ir mirtis ant kryžiaus — Atpirkimas.

Trečiasis veiksmas: Prisikėlimas iš numirusiųjų.

Dieviškoji Įsikūnijimo drama

Kun. Viktoras Rimšelis, MIC

Gera prisimenu pasakėčią apie antį, kuri išsiperėjo ančiukus po varnalėšos lapu. Ančiukai labai stebėjosi, kad pasaulis toks didelis ir gražus. O antis jiems sakė, kad pasaulis dar tiesa ne visas. Jis tęsiasi dar už klebono daržo. Atrodo, kad ir mums, žmonėms, taip yra, — pasaulis yra toks gražus ir didelis, bet nežinome, nei kur jis prasideda, nei kur baigiasi. Mūsų regimojo pasaulio pažinimas visą laiką tobulėja. Kartą kartos ateina į šį pasaulį ir dingsta. Visa žmonija banguoja tarsi jūra. Banga bangą vežasi ir užplukdo krantą. Prieš šimtą metų mūsų žemėlį turėjo du milijardus žmonių, o dabar jau priaugo iki šešių milijardų. Visi stebimės šiuo pasauliu. Jo didybė ir gražumas yra dainų dainomis apdainuota. Mokslininkai ieško dar didesnių pasaulių. Jie vis atranda naujas erdves, kurios pasirodo tik mūsų kartoj, atseit, nuo jų atsiradimo tik dabar jų šviesa mūsų žemėlį pasiekė. Jų tolimos skaičiai neapšvičiamos ir vaizduojamos mokslininkams tik galvą suaišgina. Mokslininkai vis dar gali pasakyti, kaip ta antis savo ančiukams — pasaulis dar didesnis ir gražesnis, negu jūs manote.

Dievas pasaulį sukūrė iš nieko

Kiekvienas žmogus gyvena su nerimo klausimu, kam aš čia esu. Išskyla klausimas, kas mums bus, kai išeisime iš šio pasaulio. Kai pradėdame svarstyti, kaip atsirado mūsų pasaulis ir kas jį sukūrė, atsiranda daugybė nesutari-

mų. Didieji mąstytojai vis dėlto sutaria, kad pasaulis savaime neatsirado. Jis turėjo sukūrėją, kurį mes vadiname Dievu. Bet kaip Jis pasaulį sukūrė, jie neatsako. Jiems ir mums visiems negalima suprasti, kaip kas nors iš nieko gali būti padaryta. Todėl Benediktas Spinoza (1632-1677) išpažįsta panteizmą. Jam Dievas ir gamta yra vienas ir tas pats dalykas, Johann Goethei (1749-1832) patiko Spinozos panteizmas. Jam rūpėjo visose apraiškose susekti pastovią tiesą. Tokiu tiesos siekimu žmogus vis labiau suartėja su dievybe, nors jos negali pasiekti.

Panašiai ir kiti filosofai, kaip G. Hegel (1770-1831), suplaka begalinę kūrybinę būties su pasaulio apraiškomis. Mūsų laikų Dievo buvimą neigiantieji mokslininkai skelbia, kad pasaulis yra amžinas, o naujas erdves, kurios pasirodo tik mūsų kartoj, atseit, nuo jų atsiradimo tik dabar jų šviesa mūsų žemėlį pasiekė. Jų tolimos skaičiai neapšvičiamos ir vaizduojamos mokslininkams tik galvą suaišgina. Mokslininkai vis dar gali pasakyti, kaip ta antis savo ančiukams — pasaulis dar didesnis ir gražesnis, negu jūs manote.

Žmogaus protas, o gal ir angelų protas, negali suprasti, kaip Dievas iš nieko gali sukurti tokias neišmatuojamas

erdves. Mes tai tikime ir išpažįstame, nes ta žinia iš paties Dievo. Pranašas Izaijas, kaip Dievo žodį, skelbia: „Mano mintys — ne jūsų mintys, o mano keliai — ne jūsų keliai“ (Iz 55, 8). Kai Viešpats Jėzus pradedo apaštalams aiškinti, kad Jis turi eiti į Jeruzalę ir daug iškentėti nuo senųjų, aukštųjų kunigų ir Rašto aiškintojų, būti nužudytas ir trečią dieną prisikelti iš numirusiųjų, Petras ėmė drausti: „Nieką gyvu, Viešpatie, Tau neturi taip atsitikti“. Kristus tą draudimą priėmė kaip šėtono gundymą tyruose ir Petrą šurkščiai subarė: „Eik šalin, šėtone! Tu man papiktinimas, nes mąstai ne Dievo mintimis, o žmonių mintimis“ (Mt. 16-22-23).

Dievo mintys yra amžinos, kaip pats Dievas yra amžinas. Dievo amžinybė yra tokia, kad joje nėra pradžios ir pabaigos. Pas Dievą viskas tik šiandien. Jo mintys ir nutarimai vyksta amžinybės momente. „Anksčiau ir vėliau“ sąvokos atsirado tik kai Dievas sukūrė laiką. Dievas per visą savo amžinybę yra kūrėjas, o Jo mintys yra dieviškoji išmintis, kuri yra Antroji Dievo Asmenybė. Dievo išmintis — Antrasis Trejybės Asmuo — įsikūnijo ir tapo žmogui. „Visa per Jį atsirado, ir be Jo neatsirado nieko, kas tik yra atsiradę“ (Jn. 1, 3). Kad žmogus negali suprasti, jog Dievas viską sutvėrė iš nieko, atsirado panteizmo teorija, tarsi viskas yra sukurtas iš paties Dievo prigimties. Viskas Jame yra sukurta, bet ne iš dieviškos prigimties, o iš nieko. „Jame sutverta vi-

sa, kas yra danguje ir žemėje, kas regima ir neregima, ar sostai, ar viešpatystės, ar kunigaikštystės, ar valdžios, — visa sutverta per Jį ir Jam“ (Kol. 1, 16). Atseit, viskas yra sukurta įsikūnijusiam Antrajam Dievo Asmeniui — Kristui. O per Kristų pasaulis yra sukurtas ir visai žmonijai. Visi mes buvome ir esame nuo amžių Dievo mintyse. Todėl mes ir atsiradome šiame pasaulyje. Mes turime dėkoti Dievui, kad į gyvenimą esame pašaukti Dievo Įsikūnijimo periode.

Viso pasaulio kūrybos pradžioje prasidėjo didžioji dieviška drama danguje, kai angelai sukilo prieš Dievą. Angelams buvo paskelbta, kad yra Dievo nutarimas įsikūnijo žmogaus prigimtyje, ir kad tą Dievą — Žmogų reikės garbinti. Luciferis — Šviesos nešėjas — pasivadino dievu ir su daugybe angelų sukilo prieš Dievą. Visi sukilėliai buvo ištremti iš dangaus. Dievas nesusinaikino sukilėlių angelų. Jie yra piktosios dvasios. Jos sugundė ir mūsų pirmuosius tėvus nepaklausyti Dievo. Danguje pradėjo kova tęsiasi mūsų žemėje. Šu piktųjų dvasių pagalba daugybė žmonių kovoja prieš Dievą, ypač prieš įsikūnijusį antrąjį Dievą, Asmenį — Jėzų Kristų.

Dieviškoji Drama laikų pilnybėje

Regimieji ir neregimieji pasauliai nėra amžini. Jie turi pradžią Dievo planuose ir turi ryšį su Dievo Sūnaus įsikūnijimu. Šv. Rašto žodžiai: „Kas yra sutverta visa, kas yra danguje ir žemėje, kas regima ir neregima... visa sutverta per Jį ir Jam“ (Kol. 1, 16) mums sako, kad be nutarimo įsikūnijo, nebūtų ir pasaulio sukūrimo. Iš čia galime suprasti, kodėl pritinka Dievo Sūnui būti pasaulio sukūrėju. O įsi-

kūnijimas turi įvykti per moterį, kuri bus Dievo Motina, verta būti dieviško šventumo. Ta moteris yra Nekaltai Pradėtoji Mergelė iš Nazareto. Jos užgimimo metas yra pavaldintų laikų pilnybė. Dievo Sūnus — visoje savo dieviškoje kūryboje — visada turėjo mintį apie savo Motiną. Jeigu visi pasauliai yra sukurti Jam, tai jie yra sukurti ir Jo Motinai. Po Kristaus ji yra pati šventiausia bei tobuliausia danguje ir žemėje. Ji tokia buvo ir yra paties Dievo mintyje visose amžinybėse. Ji yra Dievo kūrybos modelis.

Popiežius Pijus IX enciklikoje „Ineffabilis Deus“ skelbia, kad Dievas Palaimintąją Mergelę Mariją myli labiau už visus kūrinius. Šv. Tomas Akvinitis moko, kad kūrinių gerumo priežastis yra Dievo meilė. Iš Dievo begalinės meilės Marija yra tobuliausia ir maloni pilnija. Ji yra visos Dievo kūrybos gražiausias žiedas, kuriame Dievas randa sau pagėginą ir džiaugsmą.

Dieviškos misterijos pirmoji dalis baigėsi mūsų regimame pasaulyje su Kristaus įžengimu į dangų ir Jo Motinos ir dangų paėmimu. Kristaus kančiais ir Jo iš numirusiųjų paminėjimu mes ruošiamės visą Gavėnią. Viešpaties kančiais ir mirtis sukrėtė dangų. Angelai ir arkangelai matė ir stebėjo, kaip Kristus kėnė ir mirė. Visas dangus pradžiugo, kai Kristus kėnė iš numirusiųjų. Mes galime suprasti, su kokių džiaugsmu Kristaus prisikėlimą iš numirusiųjų priėmė Jo Motina Marija, apaštalai ir visi mokiniai. Dabar visos tikinčiųjų pasaulis su džiaugsmu kasmet mini Velykų šventes, nes tikime, kad ir mes kelsimės iš numirusiųjų paskutinę pasaulio dieną.

Po iš numirusiųjų prisikėlimo Kristus dar bendravo su apaštalais keturiasdešimt dienų, ir juos mokė. Sukvietęs

Jeruzalėje savo mokinius, nusiųdė juos į Alyvų kalną arti Bethanijos. Pasakęs, kad po Šventosios Dvasios atsiuntimo jie taps liudytojais visoje Judejoje, Samarijoje ir ligi pat žemės pakraščiu, „pakilo aukštyn, ir debesis Jį paslėpė nuo jų akių“ (Apd. 1, 9). Prie jų atsirado du vyrai su baltais drabužiais ir prabilo: „Vyrai galilėjiečiai, ko stovite, žiūrėdami į dangų? Tasai Jėzus, paimtas nuo jūsų į dangų, sugrįš taip pat, kaip esate Jį matę, žengiantį į dangų“ (Apd. 1, 11).

Kristus įžengė į Švč. Trejybę

Toks paprastas, žmogaus akimis prieinamas, Dievo Sūnaus į dangų įžengimas atrodo iš mūsų žemės. Danguis tikrovėje Kristaus įžengimas yra mums neprieinamoje šviesoje. Yra tai Viešpaties Jėzaus žmogiškosios prigimties įžengimas į Švč. Trejybę. Paskutinę dieną prieš kančią Viešpats Jėzus apaštalams pareiškė: „Išėjau iš Tėvo ir atėjau į pasaulį. Vel palieku pasaulį ir grįžtu pas Tėvą“ (Jn. 16, 28). Viešpats Jėzus, žmogus iš Nazareto, Marijos Sūnus, žinomas stalius, kuris kentėjo ir mirė, prikaltas prie kryžiaus, trečią dieną prisikėlė iš numirusiųjų ir su penkiomis žaizdomis kūne įžengė į dievybės Švč. Trejybę, nes Jis yra Švč. Trejybės antrasis Asmuo. Tai yra toks pirmas ir paskutinis įvykis visoje Dievo amžinybėje. Dievas yra visagalis ir nieko Jam netruksta, o su Kristaus įžengimu į Švč. Trejybę Dievas gavo žmogų, Marijos Sūnų, ko neturėjo per visus savo amžius. Viešpats Jėzus žemėje apaštalams, mokiniams ir žydams save vadino žmogaus sūnumi. Tas vardas pasiliks dangaus gyventojams per visus amžius. Taigi, koks didis žmogaus išaukštinimas per Viešpatį Jėzų! Angelai bu-

tų be galo dėkingi ir išaukštininti, kad Jėzus būtų galėjęs pasivadinti angelo sūnumi. Didele jų dalis sukilo prieš Dievą, kai sužinojo, jog Dievo Sūnus taps žmogaus sūnumi.

Kai Kristus sugrįžo į dangų, Jis buvo priimtas mums neprieinamoje šviesoje su dideliu iškilmingumu. Kai Kristus užgimė, angelai Jam giedoję: „Garbė Dievui aukštybėse, o žemėje ramybė geros valios žmonėms“ (Lk. 2, 14). O ką ir kaip angelai giedoję ir kaip Kristus buvo sutiktas įžengęs į dangų, niekas šioje žemėje negalės pasakyti. Panašiai niekas negalės suvokti ir pasakyti, su kokia garbe Dievo Motina Marija buvo priimta į dangų. Mes tik galime sušviesti šviesa. „Ko ašis neregėjo, ko ausis negirdėjo, kas žmogui į mintį neatėjo, tai parašė Dievas tiems, kurie Jį myli“ (1 Kor. 2, 9).

Su Kristumi ir Marija visas dangus pasikeitė. Švč. Trejybėje atsirado Žmogus, Marijos Sūnus iš Nazareto, o su Kristumi Dievas gavo ir Motiną, kurios per visus amžius neturėjo. Ta Dievo kūrybos drama dangaus gyventojams turi būti labai idomi ir netikėta, nes nuo žemės atėjo Kristus ir Jo Motina visą dangų pakėlė ir praturtino. Mes gal pasakyti, kad laikas viską keičia. Jis pakeitė ir dangų amžinybę.

Visi mes pakviesti dalyvauti dieviškojoje dramoje

Ta dieviška drama prasidėjo, kai buvo danguje paskelbta įsikūnijimo paslaptis. Svarbiausi veikėjai yra Kristus ir Jo Motina Marija. Dievas visi mes esame pakviesti dalyvauti šioje dramoje. Mūsų gyvenimas yra labai trumpas. Mes esame pilgrimai šioje žemėje.

Nukelta į 2 psl.

Vydūno keliu

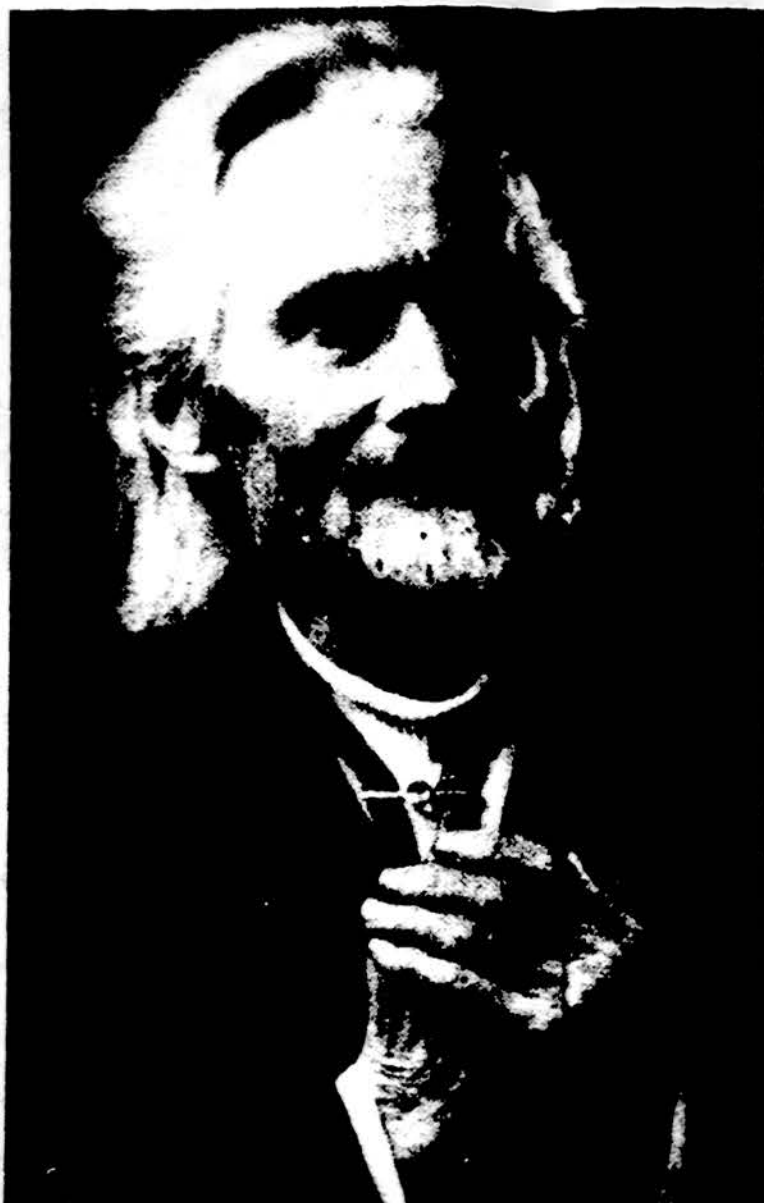
Prof. Algimantas Kirkutis

„Sveikata“, „taurumas“, „tautiskumas“ — šie žodžiai vis labiau užsipildo turiniu, pažvelgus į kontraversišką šiuolaikinį gyvenimą. Musų rimti ir susitelkimo Lietuvoje vis dažniau trikdė godumo, pavydo, smurto ir prievartos bangos, kurios veda į visuomenės dorovinės, psichinės, fizinės ir socialinės gerovės smukimą, o tai sąlygoja nežabotą žmonių ligotumo bei neigalumo augimą. Pasaulinė sveikatos apsaugos organizacija asmenis ir visuomenes sveikata kaip tik ir apibūdina šiomis keturiomis kategorijomis, kaip — dorovinę, psichinę, fizinę ir socialinę žmogaus ir jo tautos gerovę. Tai leidžia suvokti, kur glūdi tikros ligų ir ankstyvos mirties priežastys. Užtenka pasisiūti ir perpldytas Lietuvos ligonines, į vedančias į bankrotą pinigų sumas skiriamas ligų gydymui ir pasidaro baisu pagalvojus apie savo senatvę ir vaikų ateitį. Bloga sveikata dažnai neleidžia žmogui atlikti darbo, užsidirbti pinigų, tai blogina jo socialinę padėtį, didina neviltį, paskatina neapgalvotus poelgiams, smurtui, kečia psichologinę įtampą, o tai dar daugiau kenkia sveikatai. Sukasi dydangas ratas, iš kurio atrodo, nėra išeities. Sveikata tai pats brangiausias mūsų turtas ir labai gaila, kad mes apie tai susimąstome tik tada, kada jau netenka. Tačiau lietuvių, ypač žemaičio charakteris užgūdintas bei patikrintas amžių tarsi spytaklė — juo daugiau spaudžiama, tuo stipriau atsitiesia. Šiuolaikinio gyvenimo tikrove Lietuvoje verčia mus analizuoti susidariusius situacijos priežastis ir ieškoti būdų, kaip išbristi iš keblės, paliečiančios net tautos egzistavimo šaknis, padeties.

Ši problema neramina naujai įkurto Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakulteto dėstytojų bei studentų. Čia mėginama rasti atsakymus į visuomenei skaudžius klausimus, analizuojant šiuolaikinę mokslinę literatūrą apie pasaulinę patirtį šiuo klausimu, pasitelkiant ir pagalbą informacinę-kompiuterinę techniką bei dalinamasi medžiaga, sukaupia, lankantis daugelyje užsienio klinikų ir universitetų. Ir kaip nuostaba, kada pamatai, kad, spręsdamas tokią sunkią problemą, esi nevienišas, kad daugelio atsakymų net nereikia ieškoti svetur. Jie yra čia pat mūsų

pamary, daugiau negu prieš pusę amžiaus Kintuose, vėliau Šiluteje surasti ir aprašyti į vientisą sveikatos priežiūros, dorovės ir tautos gerovės išsaugojimo sistemą — filosofiją. Musų tautos patriarcho Vilhelmo Storostos — Vydūno mintys ir darbai, skirti žmogaus ir tautos sveikatai ir taurumui išsaugoti iš pirmo žvilgsnio atrodo neįprastai, nes čia nešnekama apie ligų gydymą, bet mėginama pažvelgti kur kas giliau. Bandoma atsakyti į klausimą, kur glūdi giluminės ligų priežastys, kodėl jomis sergama ir mokoma, kaip reikia gyventi, kad apsaugoti nuo jų pačiam ir išmokyti visuomenės narius gyventi laimingai ir ilgai. „Noriu lietuvių tautos žmones matyti taurius, sveikus“, — teigia Vydūnas 1928 m. išleistame veikle *Sveikata, Jaunumas, Grožis*. Šios knygos pasirodymas sutapo su Lietuvos nepriklausomybės dešimtmėčiu ir matyt buvo sąlygojamas tuometinių tautos sveikatos ir taurumo problemų. Dabar mes gyvename panašų laikotarpį bei susiduriame su tokiomis pat problemomis kaip ir didis Lietuvos mastytojas. Todėl jo palikimas yra mums ypatingai svarbus ir reikalauja gilesnės analizės bei suvokimo.

Vydūno sveikatos filosofija — vienas reikšmingiausių jo kūrinių palikimo dalių. Ji gimė kaip apibendrinimas to patyrimo, kurį jis įgijo, rūpindamasis savo sveikatos pataisymu. Vilhelmas Storosta-Vydūnas iš tėvų paveldėjo silpną sveikatą, o ankstyvoje jaunystėje susirgo tuomet nepagydoma liga (džiova). Kartais plačiai kraujuodavę taip labai, kad gydytojas manė jį greit miršiant. Savo ligą Vydūnas įveikė tik savo tvirtos valios, sveikos gyvensenos, skaidrios sielos, tikėjimo deka. Ir visą savo gyvenimą stebino kitus savo sveikatingumu, jaunatviškumu, kilniadvasiškumu. Tačiau ir iš grynai asmeninės praktinės patirties gimdama, toji sveikatos filosofija Vydūno kūrybos kontekste įgavo ypatingą svarbą. Patį sveikatą mastytojas traktavo ne kaip privatu butinį reiklį, o kaip reikšmingą kultūros dalį, kaip vieną esminių žmogaus būties vertybių. Mastytojo siūlomos sveikatos filosofijos šūkis yra ne kovas su ligomis, o siekimas, kad tų ligų būtų išvengta. Liga Vydūno yra traktuojama,

Vilhelmas Storosta-Vydūnas

kaip paties žmogaus neteisengos gyvensenos padarinys, kaip anomalija, kurios priežastis — tikrųjų gyvenimo dėsnių nenuoseklus laikymasis. Šis požiūris — tai pati geriausia ir patikimiausia ligų profilaktika. Taip orientuoti sveikatos apsaugai savaime reikėtų mažiau kovoti su ligomis, nes tada sumažėtų jų aukų, žmonės taptų atsparesni, mažiau sirgtų. Idomu pastebėti, kad šias mastytojo, daugiau negu prieš pusę amžiaus, užfiksuotas mintis pūkiai iliustruoja prieš keletą metų Pasaulinės sveikatos apsaugos organizacijos spaudoje paskelbtos sveikatos sudėtinės dalys. Skaitoma, kad žmogaus sveikata 20 proc. priklauso nuo įgyjamo užgimimo genetinio kodo, 20 proc. — nuo aplinkos užterštumo laipsnio, 50 proc. nuo gyvenimo būdo ir tik 10 proc. nuo klinikinės medicinos išvystymo lygio. Gaila, bet kol kas Lietuvos sveikatos apsauga išlieka orientuota į ligų gydymą. Lietuvos respublikos vyriausybė, skirdama 95 proc. lėšų klinikiškai medicinai (išpūstam, neracionaliai veikiančiam ligoninių bei poliklinikų tinklui, sveikatos priežiūros sistemai palaikyti), t.y. mažiausią įtaką turinčią sveikatos išsaugojimui ir tik 5 proc. (sveikatingumo programoms, svei-

katingumo, sveikatos mokymo centrų kūrimui ir p.n.s.) svarbiausiai jos daliai. Taip yra matyt todėl, kad kol kas mes neįstengiamės sulaukti sveiko gyvenimo būdo rezultatų, nemokame sušalinti jo duodamą kiekvienam asmeniui ir visuomenei ekonominę naudą bei nesugebame pasiekti reikiamo visuomenės kultūros išvystymo lygio. Vydūno sveikatos filosofijoje galima išskirti tris labai svarbius elementus, jo vadinamas gyvatomis; tai kūno, jausmų ir minčių, kartais vadinama sielos, sveikata. Kas atitinka dabartinį fizinę, psichinę ir dvasinę sveikatos supratimą. Jis nurodo ir labai svarbių visų trijų sveikatos elementų tarpusavio bei santykiavimą su spūncia aplinka, kuris iš esmės ir nulemia vienokios ar kitokios ligos atsiradimą. Anot Vydūno, fizinio kūno sveikata neatsiejama nuo žmogaus vitalinio, mentalinio, dvasinio prado. Žmogus gyvena „teliopu būdu“; tai kūno, jausmų, tai minčių gyvata. Kiekviena gyvata „turi atskirą savo gyvumą“, tačiau jos nėra viena nuo kitos atskirtos. Jų tarpusavio santykius reikia su dideliu atidumu stebėti, nes tai turi lemiamos reikšmės žmogaus sveikatai. Jo teigimu, „ligos požymiai yra tikrai paseka asmenybės statančių jėgų santykių pakrikimo, kurių toje jėgos stengiasi ištaisyti“. Kiekviena liga (neskaitant senatvės ligų esanti įrodymas, kad žmogaus asmenybėje žmoniškumas nevyrauja, kad į doros klausimus žmogus per menkai atsivėlgia ar net juos ignoruoja. O tai ir yra žmogaus gyvenimo dėsniai, kuriuos pažindinę, asmenybės sveikata neišvengiamai (anksčiau ar vėliau) pakrinka ir reikšmingai įvairiais psichosomatiniais sutrikimais. Šio požiūrio deka, Vydūnas galima laikyti šiuolaikinės psichosomatinės medicinos (kuri žmogų laiko sudėtinga dinamine sistema, o ligą — vientisą, nedaloma į somatinę ar psichogeninę) pradininku. Remiantis šiuo požiūriu, dauguma ligų pirmiausia pasireiškia kaip funkciniai organizmo sutrikimai, kurie vėliau perauga į organinius pakenkimus. Vydūniškosios sveikatos filosofijos centre yra žmogaus

esmė ir jos raiška pasaulyje. Tą esmę ir raišką paaiškinti mastytoją vertė ne tik sveikata, bet ir su kitomis praktinėmis aktualijomis susiję dalykai, pirmiausia tėvynainių kova už savo, kaip tautos, išlikimą ir tolesnį kultūrinį vystymąsi. Šiuo požiūriu vertinant mastytojo palikimą, dabartinei Lietuvai jis tampa dar vertingesnis. Filosofiskai pagrįsdamas tos kovos principus, Vydūnas į pirmąjį planą iškelia žmogaus dvasinį tobulumą ir valios tvirtumą. Jei tautoje dvasiškai silptama, doroviškai smunka žmogus, jo išlikimo galimybės menkėja. Ir atvirkščiai: žmogaus dvasinė tvirtybė, dorovinis taurumas patikimiausiai gali apsaugoti tautą ir individą nuo bet kokio svetimos valios diktato, o jo organizmą išsaugoti sveiku. Doroviškai stipri, dvasinga tauta pajėgi išlikti net nepalankiausiomis sąlygomis, o valingas ir dorovingas žmogus — išsaugoti savo sveikatą. Šiuo požiūriu mūsų mastytojas buvo labai artimas didžiajam indų tautos sūnui Mahantmai Gandhi.

Rytų išminties lobynas Vydūnui buvo labai patrauklus, ypač vedantizmu vadinama filosofijos kryptis, kurios pagrindinės ištakos randamos šventose Vedų knygose. Svarbiausias idėjas Vydūnas sėmėsi iš Vedas knygas komentuojančių Upanišadų bei i didįjį epą „Mahabharata“ įeinančios poemos „Bāganavadgita“. Į praktinius žmogaus vidinių galių įvaldymo metodus sukonstruota kita, darsi labai šviesi, itaka, mastytojų, indų filosofijos kryptis — joga. Šie metodai Vydūnui labai padėjo, tvarkant savo sveikatos reikalus bei kuriant sveikatos filosofiją. Kita vertus, vyduniškoji sveikatos filosofija priskirtina prie moderniausių šimtmečio pradžios psichologijos ir psichoterapijos kryptų. Ji turi daug sąsajų su humanistine psichologija, boties psichologija (ontopsichologija), psichosinteze — ypač jos dvasiniu lygmeniu (kuris paima asmenybės sąsają su aukštesniąja dvasine valia pajautą, sprendžia žmogaus laisvės ir atsakomybės problemas, ieško gyvenimo prasmės, visa apimančių ryšių su pasauliu).

Savo veikle *Sveikata, jaunumas, grožis* Vydūnas pasiūlo gausų ir dvasios galių harmoniją, kaip sveikatos pagrindą, bei pateikia ir praktinius patarimus, kaip tą harmoniją išlaikyti, kaip neukrypti nuo sveikos gyvensenos principų, kaip geriausiai galima kuo ilgiau išlikti sveikam, jaunam ir gražiam. Kalbėdamas apie kūno priežiūrą, mastytojas labiausiai akcentuoja kvėpavimo reikšmę, parbrėžia mitybos saikingumą, jos režimą, įvairių produktų maistines ir gydomąsias savybes. Įtaigiai Vydūnas aprašo kūno judesius, įvairių fizinių pratimų reikšmę bei erotinės kultūros svarbą.

Atsidavęs tam, kas kilnu, gera, gražu; atsidavęs gyvybingumo galioms, bodamas darne su gamta ir jos dėsniais, Vydūnas gyvena itin sąmoningą, prasmingą ir didingą gyvenimą. Šimtmečio pradžioje jo skleistos sveikatingumo idėjos sudaro šiuolaikinės visuomenės sveikatos sampratą bazę, kuria remiantis, daugelyje išvystytų Europos ir kitų šalių vykdomos sveikatos priežiūros reformos. Nėra nei mažiausių abejonių, kad Vydūno veikalai savo bei filosofinės minties gilumu, jėga jie būtų rašomi vokiečių, anglų ar kitokia, plačiai pasaulyje naudojama, kalba pa-

Karolis Milkovaitis

TIESA

Iš tyrų, iš katakombų šaukia balsas
Kas, pasakykite, yra žmogus?

Tik duktė!
Tik biologinė klasa!

Jei duktė, kas prisikelimas?
Jei klasa,
Kas yra Trejybė?

Iš tyrų, katakombų šaukia balsas:
Kas yra žmogus?

Sakykit Psalmes ar Maironio posmai,
Sakyk Talmude ar Laočės išmintie,
Kas yra žmogus?

Tiesos kanonai, juridiniai kodeksai, pasakykite,
Jei žinote,
Kas yra žmogus?
Kas yra Tiesa?
Žmogus — pasaginėmis vinimis prikaltas
Kryžiaus ženkle!
Žmogus — šonas perversas rūdijančių iešmų!
Žmogus yra Tiesa erikėtyje...

Tiesa mirė žmogumi
Ir kėlėsi Dievu!
Žmogus
Yra Tiesa,
Tiesa — yra
Dievas.

DAILIDĖ

Aklų ilgų voros, raupsuotų minia,
Kurčių, nebylių, kiek kitų — nežinia,
Nakties tamsoje ir baisioj nevyly
Jie juda, vos juda duobėtu keliu...

Kur eina procesija jų?

Paklydus, nuvargus sumišus minia
Susunka: „Mums meilės...“
Mes ieškome meilės, tiesos ir vilties,
Bet helio nerandam — nežinom krypties...

Praeivis sušunka tyčiom, įžūlus:
„Tamsuoliai, kas veda gi jus?“

Aklieji akluosius, raupsuoti — savus...
Kodėl gi praeiviai pajaukia vargšus?
Kodėl gi sveiki myli vien tik sveikus?

Ar žirdys jūs taip jau pamilo stabus,
Kad nerandate Jo, kuris myli visus?

Veidmainiai, ko tylite jūs?

Į kalną Kaukolių nuveskit minias,
Po kryžių suklupę suprasit kancias
Ir klauskite Jį:
„Dailide, sakyk, ar myli Tu mus?“

Ir tars Jis išvelniui Atpirkėjo balsu:
„Aš Meilė, Tiesa ir žmonijos Viltis.
Ateikite, myliu visus!“

plisų plačiai po visą planetą, o Vydūno vardas skambėtų greta žinomiausių filosofijos klasikų pavardžių. Vydūnas ir jo filosofinis kultūrinis palikimas yra visos Lietuvos žmonių tautinis pasididžiavimas. Šios idėjos ypatingai svarbios Sveikatos mokslų studijoms, nes leidžia čia studijuojantiems priartėti prie šio mokslo esmės. Jos turi sudaryti Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakulteto Visuomenės sveikatos bei Socialinio darbo katedrų dėstomų mokslų ideologinius pagrindus.

Tenka nuoširdžiai apgailestauti, kad kol kas tik nedidelis tyrinėtojų yra susipažinę su Vydūno sveikatos mokymu. Norėdami nors šiek tiek užpildyti esamą spragą, nutarėme Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakultete kartu Humanitarinių mokslų bei Menų fakultetų dėstytojais ir studentais, plačiai paminėti Vilhelmo Storostos — Vydūno 132 gimimo metines.

Nukelta į 3 psl.

ISIKŪNĖJIMO DRAMA

Atkelta iš 1 psl.

Negalima šioje dramoje būti tik statistais ir stebėtojais. Mes pakviesti vienasip ar kitaip su Kristumi veikti, nes esame Jo kūriniai, atpirti Jo krauju ir mirtimi. Šioje dramoje savo dalį laimingai galime atlikti, tik priklausydami Jėzui Kristui ir sekdami Jį su Dievo Motinos pagalba. Kristus savo apaštalamis yra pasakęs: „Kas išpažins mane žmonių akivaizdoje, ir aš jį išpažinsiu visos dangaus buveinės akivaizdoje. O kas išsiginas mane žmonių akivaizdoje, ir aš jį išsiginysiu savo dangiškjo Tėvo akivaizdoje“ (Mt. 10, 32-33).

Šioji dieviškoji Isikūnėjimo drama turės baigtis mūsų žemeje tik tada, kai jos gyvenimo visos dangaus buveinės bus užpildytos. Turbūt nusiakausių Dievui angelų buveinės atiteks mūsų žemės gyvenimui. Tada Viešpats Jėzus visoje Dievo garbeje ateis teis ti viso pasaulio.

Klaipėdos universiteto rastiškos užsienio reikalams direktorė (iš kairės) Jūratė Butienė, pirminės sveikatos centro vyr. gyd. dr. Arnoldas Jurgutis, Klaipėdos u-to socialinių mokslų dir. Elvyra Giedraitienė, Pl.B atstovas Horstas Žibas, KU visuomenės sveikatos mokslų dekanas dr. Algimantas Kirkutis, Klaipėdos miesto savivaldybės mero pavaduotoja Audra Daujotienė, universiteto rektorius prof. Stasys Vaitiekūnas, UIC School of Public Health prof. dr. Phillip Forman, Jane Adams School of Social Work prof. Regina Kulienė, LML viceprez. ir UIC College of Nursing atstovė Pranė Šliutienė, UIC School of Public Health prof. dr. Kevin Croke.

Magnolijos žiedas. Nuotr. Romualdo Kisieliaus

Komp. B. Alekno „Koda“

Kęstutis Trimakas

„Koda — aiškina kompozitorius Benjaminas Alekna, — yra muzikos kūrinį apibendrinanti dalis. Kaip Chopin iš muzikos kūrinio dalies scherzo padarė visą kūrinį, taip ir aš iš kūrinio kitos dalies, *koda*, darau visą kūrinį. Rašau Kodą. Tai tarsi autobiografinė simfonija. Tai mano gyvenimo apibendrinimas“.

Taip, kompozitorius Benjaminui Aleknei yra daug ko apibendrinti. Ši pavasarį jam sukanka 75 metai. Jis yra vienas tų žmonių, kurie gyvenimo saulelydyje mato visą gyvenimą apimančias vizijas, skatinančias ir toliau kurti. Matyt, jo „Koda“ bus kažkas panašaus į viso gyvenimo muzikinę viziją.

Benjaminas Alekna gimė 1925 m. kovo 31 d., Bikonų kaime Kupiškio rajone. Jo tėvas, savimokslis smuikininkas ir pianistas, buvo jo pirmasis muzikos mokytojas. Po muzikos kursų Panevėžyje, 1946 m. Benjaminas įstojo į Vilniaus konservatoriją studijuoti kompozicijos. Konservatoriją tegalėjo baigti 1963 m., nes dešimt metų, nuo 1948 m. iki 1958 m., buvo ištremtas į Sibirą. Jo pirmieji bandomi muzikiniai kūryboje buvo įvairios kompozicijos instrumentams. Vėliau stambesnieji darbai jam praskynė kelią tapti Lietuvos kompozitorių sąjungos nariu.

Sunku būtų pasakyti, ar muzika yra Benjaminui Alekno gyvenimo palydovė, ar jo gyvenimas yra muzikos palydovas. Abu sudaro tamprų duetą. Visi jo stambieji muzikiniai kūriniai turi pavadinimus, nurodanti, kad jie garsais kažką pasakoja apie žmogaus gyvenimą.

Iš jaunimo gretų išėjusio Alekno pirmoji keturių dalių suita buvo skirta „Jaunimui“. Antroji trijų dalių suita simfoniniam orkestrui buvo pavadinta „Lietuviai Amerikoje“. Tai Amerikon išvykusio jo tėvo muzikinis palydėjas, užjūri, pabuvojimas ten su juo, pasidalinimas tėvynės il-

gesiu, įspūdžiais ir sunkumais svetimame krašte.

Pirmoji dviejų dalių simfonija, pavadinta „Žmogui — tūkanti“, skirta baritonui, mišriam chorui ir simfoniniam orkestrui, buvo parašyta pagal E. Mieželaicio eilių ciklą „Žmogus“ ir Salomėjos Nėries poezijos rinkinį „Lakštingala negali nečiulbėti“. Antroji simfonija, iš keturių dalių, užbaigta 1968 m., paties autoriaus žodžiais, „vaizduoja gyvenimą nuo lopšio, iki paminklo ant jo kapo“. Sovietmečiu jam buvo pasiūlyta šią simfoniją dedikuoti Lenino garbei, kad ji būtų atlikta Lenino minėjimo šventės progą. Nenorėdamas savo kūrybos prievartauti — dedikuoti tam, kam ji visiškai nebuvo skirta — kompozitorius atsisakė.

Iš daugelio kitų kompozicijų trys darbai dar galėtų būti atrinkti, kad papildomai parodytų spalvingą temų įvairumą — vis apie žmogų ir jo gyvenimą. Vienas — tai kūrinys styginiam orkestrui su vargonais ir mušamaisiais instrumentais, pavadintas „Neapykanta ir meilė“, garsais vaizduojantis blogio ir gėrio konfliktą. Antrasis — simfoninis paveikslas „Requiem“ pagal M. K. Čiurlionio paveikslą „Iš laidotuvių ciklo“. Tai juodos mirties įvaizdavimas su viltingais žviesais. Autoriaus žodžiais, „paminklas visiems žmonėms, žuvusiems už gerą žmonių gyvenimą“. Trečiasis muzikinis garsais vaizduojantis blogio ir gėrio konfliktą. Antrasis — simfoninis paveikslas „Requiem“ pagal M. K. Čiurlionio paveikslą „Iš laidotuvių ciklo“. Tai juodos mirties įvaizdavimas su viltingais žviesais. Autoriaus žodžiais, „paminklas visiems žmonėms, žuvusiems už gerą žmonių gyvenimą“.

Tad visai neatsitiktinai ir kompozitoriaus akiracijoje centrą pateko mano evangelinio mastymo rinkinys „Iškančiojo pėdsakai“ ir jis keletą metų simfoniniais garsais lydėjo žmonių ieškantį, sekė jo pėdomis per gyvenimą, mirtį, prisikėlimą iki dangaus vizijų. Viso to vaisius — simfoninė kompozicija keliems solistams, mišriam chorui, vargo-

Danguolė Sadūnaitė

KAI MAGNOLIJA ŽYDI

visų akys krypsta į ją...
ji lyg jaunamartė,
nuotaka, šiandien —
savo vestuviniuose rūbuose

MONTEREY

naktis apleido sodą...

ir rytas pakabino
savo pirmąją šviesą
ant medžių,
gelių —
ir virš vandens...

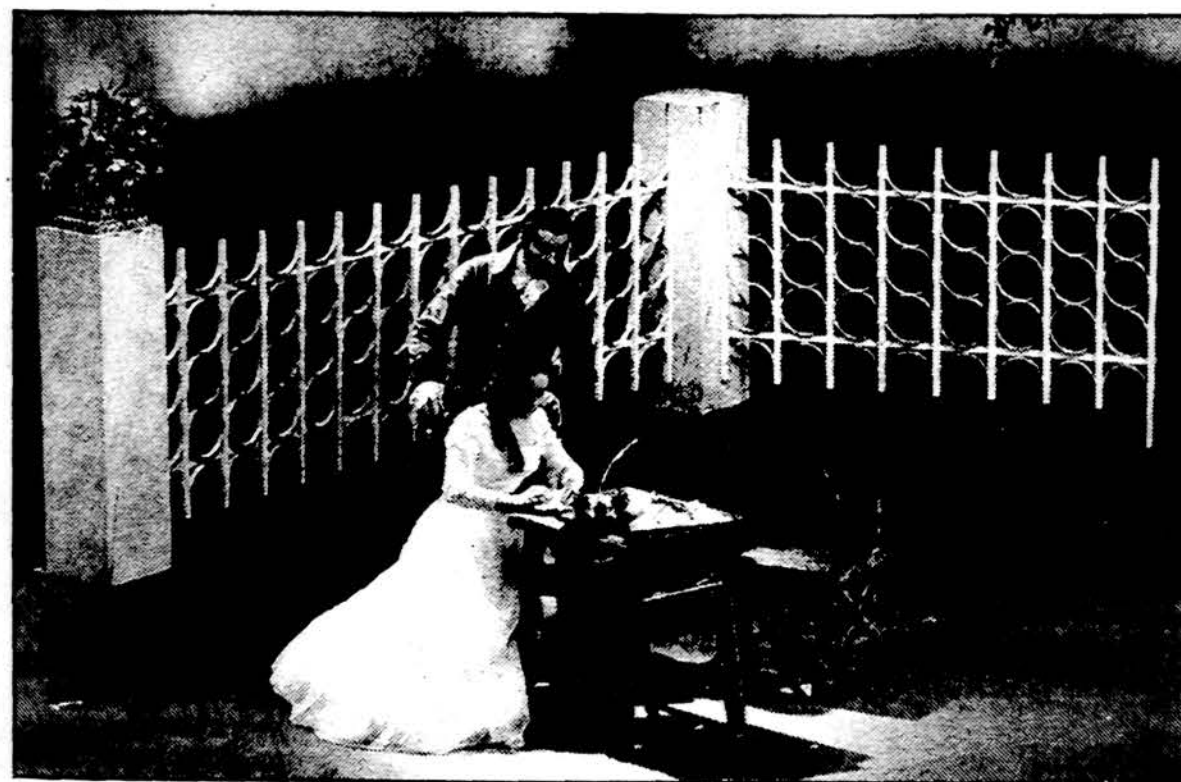
lietus šį rytą
toks lietas:
ištyšęs, ištyšęs, —

kaip kad eilės karo metu
prie duonos...

MANO DIENA

ji kaip ta nužudėjusi pienė, —
ir jos pūkai neįėjami vėjo
ore...
čia ji buvo, —
čia jos nėra...

ir vėl žvaigždės švietė
danguj...
nei vieno ir nei vienos nepamiršamos...

Iš 1966 m. Verdi „Traviatos“ spektaklio. Daiva Mongirdaitė — Violeta; Stefan Wicik — Alfredo.

Artėja žavingoji „La Traviata“

Maziau nei du mėnesiai beliko, kai ir vėl gėrėsime visų pamėgtą G. Verdi klasikine opera „La Traviata“. Siemėtinis operos spektaklis įvyks sekmadienį, gegužės 7 d., Morton aukštesniosios mokyklos auditorijoje. Šia visuomenės pamėgtą opera nemazdales vyresniosios kartos lietuvių Čikagoje gėrėsis jau trečią kartą.

Pirmą kartą „Traviata“ Čikagoje gėrėjoms 1966 m. Maria aukštesniosios mokyklos salėje Marquette Parke. Tada buvo kultūrinio renginio ir lietuviškos veiklos žydėjimo metai išeivijoje. Nenuostabu, kad ir populiarioji „Traviatos“ opera tais metais buvo pastatyta keturis kartus ir, reikia manyti, kiekvieną sykį gan gerai Maria mokyklos salė buvo pilnutėlė žiūrovų.

Antrą kartą, švenčiant lietuvių operos 15 metų sukaktį, 1971 m. vėl buvo pasirinkta „Traviata“. Šį kartą buvo trys spektakliai, irgi toje pačioje Maria mergaičių mokykloje. Tiek pirmą kartą, tiek ir antrą, „Traviatos“ pastatymui vadovavo ir operai dirigavo muz. Aleksandras Kučiūnas.

Pagrindines roles 1966 m. atliko Lilija Šukytė — Violeta, Alfredo — Stefan Wicik (jis dainavo ir 1971 metais), Žermono partiją dainavo Algis Grigas. 1971 metais Violetos rolę du spektaklius dainavo Daiva Mongirdaitė ir viena Gina Čapkauskienė, o Florą — Nerija Linkevičiūtė. Žermono partijoje matėme Algirdą Brazi.

Reikia pastebėti, kad abiejose ankstyvesniose „Traviatos“ pastatymuose solo partijas turėjo lietuvių operos nariai, Pranas Olis, ir Julius Savrimas, tas pačias roles atliko ir šį kartą. Operos choro eilės yra dar ne vienas dainos veteranas, dalyvavęs ankstyvesniose pastatymuose. Statant „Traviatą“ 1966 metais, lietuvių operos valdybai vadovavo Vytautas Radzius, o 1971 m. — Gediminas Kazėnas.

Ne vienas turbūt idomu, ką matysime ir girdėsime šiame „Traviatos“ spektaklyje? Šiais metais, kaip ir praityje, turėsime keletą solistų iš Lietuvos, o dalis bus ir vietinių. Violetos rolę debiutuos jauna, daugelio tarptautinių konkursų laureatė Sigutė Stonytė, viena naujausių dartinės Lietuvos dainininkų, Lietuvos muzikos akademijos darytoja.

Alfredo rolę debiutuos kitas jaunas, 1966 m. Klaipėdoje

gimęs, solistas Audrius Rubežius. Nuo 1995 m. A. Rubežius yra Lietuvos Nacionalinio operos ir baleto teatro solistas. Jis taip pat yra dviejų Lietuvos vokalinių konkursų laureatas (1 premijos). 1997 m. jis pelnė „jaunojo menininko“ titulą ir buvo apdovanotas Šv. Kristoforo statulele. Audrius yra sukūręs daugelį klasišinių operų vaidmenų, jų tarpe ir Alfredo G. Verdi opere „La Traviata“.

Žermono rolę dainuos, Čikagoje gerai pažįstamas ir ne sykį iš Lietuvos lankęsis, Arvydas Markauskas. Išimtinis yra jo atliktos rolės: Erdvilio „Lietuviuose“ ir Margirio „Pilėnuose“.

Violetos draugę Florą dainuos, cikagiškiams gerai pažįstama ir ne sykį koncertavusi, Genutė Bigenytė, balsą lavinusi taip pat Lietuvoje. Kiti du solistai, dainavimą studijavę Lietuvoje, o dabar gyvenantys Čikagoje, yra Nijolė Penikaitė ir Algimantas Barniškis.

Šioje operoje solo partijas operos choro narių. Julius Savrimas atliks didiką Gaston rolę, o Pranas Olis — tarną. Jie abu, kaip minėta, šias roles dainavo 1966 ir 1971 metais. Markizą dainuos, cikagiškiams gerai pažįstamas solistas, Vaclovas Momkus, o daktarą — Vytautas Šimkus.

Šiais metais rezisuoti operą vėl sugrįš, operų lankytojams gerai pažįstamas, Elgijus Domarkas. Operą, diriguos lietuvių operos muzikos vadovas Alvydas Vasaitis. Šių metų spektaklyje matysime ir spalvingą baletą — choreografas Juozas Vansevicius. Dekoracijos ir rūbai, kaip ir ankstyvesniose spektakliuose, bus Stivanello Costume Co. iš New Yorko. Prie spektaklio paruošimo prisidės bei talkins visa eilė kitų asmenų.

Žavingai, kaip visuomet, skambės, gerai paruoštas muzikų Alvydo Vasaicio, Manigirdo Moteikaicio ir Gintės Čepinskaitės operos choras. Šiemet jis irgi gausis nariais, pajėgus balsais. Daugelis jauni, neseniai atvykę iš Lietuvos, darniai įsijungė į veteranų eiles, o visi kartu, sudaro žavingai skambantį muzikinį vienetą.

Reikėtų taip pat paminėti, kad sekmadienį, gegužės 14 d., už savaitės po operos premjeros, kaip kasmet įvyks populiariusis atsisveikinimo su solistais iš Lietuvos koncertas jaunimo centre. Jame dalyvaus ne vien solistai svečiai, bet ir vietiniai ir, žinoma, šaunūs operos choras. Tačiau, kad pasigrožėtume,

šiuo koncertu, būtina prieš tai pamatyti ir išgirsti pačią operą, kad žinotume, ko tikėtis ir laukti, atėjus į koncertą.

Bilietus į „Traviatos“ spektaklį ir pooperinį koncertą galima įsigyti „Seklyčioje“ arba paštu: Lithuanian Opera Co., Inc., 3222 W. 66th Place, Chicago, IL 60629.

Juozas Končius

VYDŪNO KELIU

Atkelta iš 2 psl.

Ta proga kovo 17 dieną, Klaipėdos pa-veikslų galerijoje, Liepų g. 33, buvo sukurta mokslinė praktinė konferencija „Išveikš gyvenimą ir skaidrą būty Vydūno keliu“. Kovo 18 dieną šioje galerijoje buvo atidaryta tapytojo Vlado Vaidutis, dainavimą studijavę Lietuvoje, o dabar gyvenantys Čikagoje, yra Nijolė Penikaitė ir Algimantas Barniškis. Šioje operoje solo partijas operos choro narių. Julius Savrimas atliks didiką Gaston rolę, o Pranas Olis — tarną. Jie abu, kaip minėta, šias roles dainavo 1966 ir 1971 metais. Markizą dainuos, cikagiškiams gerai pažįstamas solistas, Vaclovas Momkus, o daktarą — Vytautas Šimkus. Šiais metais rezisuoti operą vėl sugrįš, operų lankytojams gerai pažįstamas, Elgijus Domarkas. Operą, diriguos lietuvių operos muzikos vadovas Alvydas Vasaitis. Šių metų spektaklyje matysime ir spalvingą baletą — choreografas Juozas Vansevicius. Dekoracijos ir rūbai, kaip ir ankstyvesniose spektakliuose, bus Stivanello Costume Co. iš New Yorko. Prie spektaklio paruošimo prisidės bei talkins visa eilė kitų asmenų. Žavingai, kaip visuomet, skambės, gerai paruoštas muzikų Alvydo Vasaicio, Manigirdo Moteikaicio ir Gintės Čepinskaitės operos choras. Šiemet jis irgi gausis nariais, pajėgus balsais. Daugelis jauni, neseniai atvykę iš Lietuvos, darniai įsijungė į veteranų eiles, o visi kartu, sudaro žavingai skambantį muzikinį vienetą.

Kviečiame visus sąžiningus ir taurius pasaulio lietuvius įsijungti į mūsų skelbiama judėjimą „Išveikš gyvenimą ir skaidrą būty Vydūno keliu“ kartu su mumis tapti sveikaisiais ir tauresniais bei prisijungti prie mūsų rengiamų švenčių. Laukiame Jūsų laisvų ir pasiūlymų žemiau nurodytu adresu. H. Manto g., 84. Klaipėda 5808. Lietuva, Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakultetas, T.+370 6 398971; Fax.+370 6 398999. E-mail: Sveikdek@SVmf.kult.

Kompozitorius Benjaminas Alekna.

nams ar simfoniniam orkestrui.

O dabar — „Koda“. Viso gyvenimo apibendrinimas. Gyvenimas ir muzika susilieja. O gyvenimo temos perpintos liaudies dainų motyvais. „Savo tėvo dvarely, dvarely“, „Užnešiojo unt baltų runkelių“, „Linelių raunant“, „Aš tave paimsiu šitą rudėnėlį“, „Jaunus berniukėlius į karūžę šaukia“ ir t.t. Kyla klausimas: o gal toji „Koda“ bus ne tik as-

meninio gyvenimo, bet kaip nors ir visos tautos, ypač liudies, gyvenimo muzikinė apybraiža?

Kaip ten bebūtų, kompozitorius Benjaminas Alekna yra vienas tų žmonių, kurie ir gyvenimo saulelydyje mato visą gyvenimą apimančias vizijas. Tad, ir deimantines sukakties sulaukus, jam tebeskamba simfoninės melodijos, bylojancios apie niekad nesibaigiantį gyvenimą.

VAIKŲ IR JAUNIMO TEATRAI

Jau kelinti metai Lietuvos Liaudies kultūros centro iniciatyva kaimų ir miestelių teatrai susiburia į „Pastogelės“ šventę. Puoselėjant ne tik suaugusių, bet ir mažųjų provincijos vaidintojų kūrybą, praėjusį rudenį surengta pirmoji kaimo vaikų ir jaunimo teatrų šventė „Pastogelė '99“. Regioninėse apžiuose Anykščiuose, Kuršėnuose, Prienose ir Šilutėje suvaidinta net keturiasdešimt spektaklių.

2000-ųjų balandžio 29-30 d. Kelmės kultūros rūmuose numatoma surengti baigiamąją „Pastogelės“ šventę. Į ją atrinkta po 2-3 idomiausius kiekvieno regiono spektaklius: tai Kruopių (Akmenės r.), Troškūnų ir Viešintų (Anykščių r.), Raudondvario (Kauno r.), Skapiškio (Kupiškio r.),

Kalvarijos (Marijampolės r.), Ryskėnų (Plungės r.), Ašmintos (Prienų r.), Šeduvos (Radviliškio r.), Ariogalos (Raseinių r.), Kuršėnų (Šiaulių r.) ir Šilgalių (Šilutės r.) jaunieji artistai.

Kad kaimų ir miestelių jaunųjų vaidintojų pavyzdžiu pasėk miestų bei rajonų centrų vaikų ir jaunimo teatraini, liudija ir svečių teisėmis „Pastogelėje“ vaidinę Joniškio 2-osios ir Akmenės Romainių vidurinių mokyklų bei Varnės kultūros centro ir Kelmės mažojo teatro jaunieji artistai. Ypač visus sužavėjo kelmiečių improvizacijos ir akmeniečių muziklas „Eglė, žalčių karalienė“. Šie du teatrai į „Pastogelės“ pabaigtuves pakviesti svečių teisėmis.

K.G., 2000 sausis

Bernardas Brazdžionis.

Balys Auginas

BERNARDUI BRAZDŽIONIUI

Pavėluotas gimtadienio sveikinimas

Bernardai, brangus kolega mano —
Nors pavėluotai
Gimtadienio šių metų puotai —
Vis tiek keliu aš tau
putojančio šampano! —
Mat, kai kurie laivai
Į uostą atplaukia vėlai —
(Toksai ir aš esu —
Kai jau stalai
Būna pliki, tušti, ir buteliai...)
Bet aš vis tiek nešiu Tau raštą —
Linkeėjimus siunčiu per paštą
(O jis toks šlubas Draugui ir draugams)
Atsiprašau, kad greitai bėga žmogaus laikas,
Ir aš esu jau lėtas — nebe vaikas!
Todel Tau, dieviškas kolega —
Linkiu kolegishkai ir iš širdies:
Tegu dar Tavo mūzos neužmiega,
Tegu Aukščiausias Tau padės —
Ir aš širdingai Tau linkiu
Keliant su laurų vainiku
Ir su dainuojančiom vis mūzom!
O būsimus metus —
Tu būsi toks pat jaunas
(Gal ir jaunesnis už kitus!)

Ir mes bičiulystės mūs vardan —
Drįstu įžengt Tavy namų kieman —
Ir atnešu Tau Ravensburgo rožę, —
Jos liudijs draugystės mūsų grožį!
Priimki šiuos žodžius prašau —
Garbingai čia pasirašau!...

Dešimt muzikos
programų

Liucija Stulgienė.

Tarp daugelio Lietuvoje įsteigtų ir steigiamų fondų Muzikų rėmimo fondas turi išskirtinę vietą ir svarbą kultūrai. Fondo organizuojami koncertų ciklai, festivaliai, mokomosios programos sudomina vis daugiau klausytojų, o ir tuos, kurie gali padėti kilnioje kultūros veikloje savo

dėmesiu ir lėšomis. Kaip pavyksta tai padaryti, kaip žadama bendrauti su kitose šalyse gyvenančiais lietuviais muzikantais — apie tai kalbamės su Lietuvos muzikų rėmimo fondo steigėja ir vadove Liucija Stulgienė:

— Kas paskatino Jus įsteigti vieną pirmųjų atgimimo Lietuvoje fondo, kuris propaguoja muziką, padėtų gabiems jauniems muzikantams?

— Viskas prasidėjo prieš aštuonmetį, tiesiog mano bute Vilniuje. Tada pagalvojau, jog pats laikas ką nors daryti, kad būtų galima skatinti besimokančius, norinčius išvykti į tarptautinius konkursus jaunos talentus, padėti jiems įsiterpti į koncertų programas, skleisti žinias apie muziką, jos naujoves. Turiu galvoje rimtą klasikinę muziką. Užsirašiau kelias mintis, paskambinau šen bei ten telefonu. Patirties panašiams darbams turėjau, nes seniai dar-

bavausi kultūros baruose. Pirmiausiai fondui pavyko užmegzti ryšį su sporto organizacijomis, surengti koncertų sportininkams, rasti rėmėjų. Paskui išsinuomavau nedidelį kambarelį, susiradau buhalterę, kuri tvarkytų finansinius reikalus, vėliau pasikviečiau kelias kultūros darbo patirties turinčius moteris, ir mums pradėjo sekis.

— Kąžin ar tada pati būtumėt patikėjusi, jog pavyks aprėpti muzikos renginiais beveik visą Lietuvą, sudominti fondo programomis, kurių jau yra dešimt, net užsienyje gyvenančius tautiečius?

— Vargu, ar tada būtų patikėjusi. Bet laikas buvo palankus, fonde dirbantys žmonės — pasivertę savo veiklai. Matydami mūsų geranoriškas pastangas, lėšomis padėjo Kultūros ministerija, įvairios verslo organizacijos, bankai bei privatus asmenys. Paskui jau pradėjome ir patys užsidirbti, nors daug kam atrodė neįtikėtina, kad tai įmanoma...

— Gal išvardinkite bent keletą fondo programų, kad Draugo skaitytojai susidarytų nuomonę apie Jūsų kryptis?

— Iš pradžių negalvojome, kad sumanytume dešimt įvairių programų skirtingoms auditorijoms. Bet laikui bėgant pasirinktos veiklos kryptys ryškėjo ir net įgavo pavadinimus. Taip atsirado pagrindinė jaunųjų talentų globos programa, apimanti gabių muzikų vaikų paieškas periferijoje, jaunų tarptautinių konkursų laureatų koncertų ciklus, vakarus „Muzikos žvaigždės ir žvaigždutės“, kuriuose kartu su vaikais koncertuoja garso muzikantai. Skiriamos nedidelės stipendijos jaunųjų muzikantų stažuotėms, konkursams, mokymuisi kitose šalyse, rengiami tarptautiniai meistrų kursai Lietuvoje. Kita programa „Beaušanti aušrelė“, skirta moksleivių muzikiniam švietimui. Be to, kasmet rugsėjo pirmąją rengiame didelį mokslo metų pradžios koncertą kurioje nors sostinės aikšči. Šiomet tai buvo Simono Daukanto aikštė prie prezidentūros. Respublikos prezidentas Valdas Adamkus pats klausėsi Valstybinio simfoninio orkestro, vadovaujamo Gintaro Rinkevičiaus, grojimo ir džiaugėsi, kad šalia esanti aikštė atgyja, tinka dideliems koncertams, kitiems renginiams. Taip pat sekmingai vyksta programa studentams ir dėstytojams, pavadinta „Alma Mater Musica“.

— Atskirai prisiminkime programą „Sugrįžimai“, kurioje dalyvauja lietuvių muzikantai, gyvenantys ar besimokantys užsienyje.

— Atkūrus nepriklausomybę ir atsivėrus vartams į pasaulį, tiesiog pasipylė srautas gabių jaunų muzikantų, norinčių mokytis svetur. Daugumos tėvai tam neturi galimybių, o juk gaila, jei talentingas menininkas lieka likimo nuskriaustas. Galvojome, kaip jiems padėti, kaip pakviesti besimokančiuosius užsienyje į Lietuvos koncertų sales, su-

mokėti jiems bent nedidelį honorarą ar apmokėti kelionės išlaidas. Pabandėme pakviesti vieną kitą — pavyko rasti rėmėjų. Tada pagalvojome, kodėl nesurengus patogiu pavasario metu visą mėnesį ar kiek trumpiau truksiančio festivalio „Sugrįžimai“. Kaip tarėm taip ir padarėm. Šių metų festivalis buvo tiesiog puikus. Iš įvairių šalių atvažiavo dešimt jaunų talentingų muzikantų, koncertai vyko Vyriausybės rūmų, Vilniaus rotušės, kitose salėse, kompozitoriaus Stasio Vainio namuose, kuriuos mūsų fondas atkūrė ir įsteigė. Publikos susirinkdavo daug, nors tuo metu Vilniuje vyko daug kitų renginių. „Sugrįžimuose“ koncertavo Anglijoje besimokančios talentingos muzikantės-smuikininkė Rasa Vosyliūtė ir pianistė Vita Panomariovaite. Iš Prancūzijos atvažiavo Vitos sesuo, taip pat pianistė Ieva Panomariovaite, iš Austrijos — pianistas Daumantas Kirilauskas, bei altu grojantis Gediminas Dačinskas iš JAV. Ten studijavantis Ieva Jokubavičiūtė (pianistė); taip pat pianistė Andrius Žilabys ir Gabrielius Alekna. Vokietijos mieste Frankfurte prie Maino mokosi kita dalyvė — pianistė Goda Gedvilaitė, Norvegijoje pianistė Ieva Struzaitė, Austrijos teatruose dainuoja puiki vokalistė Giedrė Zeicaitė. Visi jie mokosi svetur, garsina Lietuvą, bet kaip sakė Muzikos akademijos profesorė pianistė Gražina Rutytytė-Landbergienė, — profesinius pagūdus įgijo čia, Lietuvoje ir visada mielai grįžta į gimtinę.

— Koncertuoti Lietuvoje pakviečiame ne vien tuos, kurie mokosi užsienyje, bet ir ten seniai gyvenančius.

— Be jokios abejonės. Kvietėme į Lietuvą pianistę Aloną Kepalaitę iš JAV, kurios koncertai žmones labai sudomino. Ne vieną kartą ruošėme pianisto Antano Smetonos recitalius. Dabar vėl su juo susitarėme dėl koncertų, kai buvo atvykęs į savo senelio, Lietuvos prezidento Antano Smetonos pamėnijimą. Taip pat iš JAV buvo atvykę seniau ten apsigyvenę pianistai Sonata ir Rokas Zubovai. Kelis kartus labai sėkmingai koncertavo žavi dainininkė Jolanta Stanelytė, gyvenanti Italijoje. Beje, į 2000-ųjų metų „Sugrįžimų“ šventę jau turime daug paraiškų iš kitų šalių. Tai tie, kurie jau dalyvavo anksčiau ir kiti, mums mažiau žinomi muzikantai.

— Visai neužsiminėte apie Vokietijoje gyvenan-

Š.m. kovo 15 d. Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Gedimino IV laipsnio ordinas įteiktas tautosakos tyrinėtojiui, filosofijos daktarui Jonui Balui, gyvenančiam Naperville, Ill. Apdovanojimą įteikė Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Čikagoje Giedrius Apuokas (kairėje). Ceremonijose taip pat dalyvavo Jono Balio dukra Angela Bergeron. Nuotr. Ramūno Astrausko

čios savo dukros talentingos smuikininkės Dalias Stulgytės apsilankymą Lietuvoje?

— Nekuklu pradėti nuo savo dukros, bet ji irgi atvažiavo ir šį sykį ne viena ar tik ne su vyru vokiečių muzikantu. Jis atsiveža savo vardo trio, kuris vadinasi „Schmalenberg“ tai antroji Dalias pavardė.

— Ar niekada nesiūlėte Pasaulio Lietuvių Bendruomenei bendradarbiauti, rūpinantis kitose šalyse gyvenančių lietuvių muzikantų koncertais ir savam, ir svetimuose kraštuose?

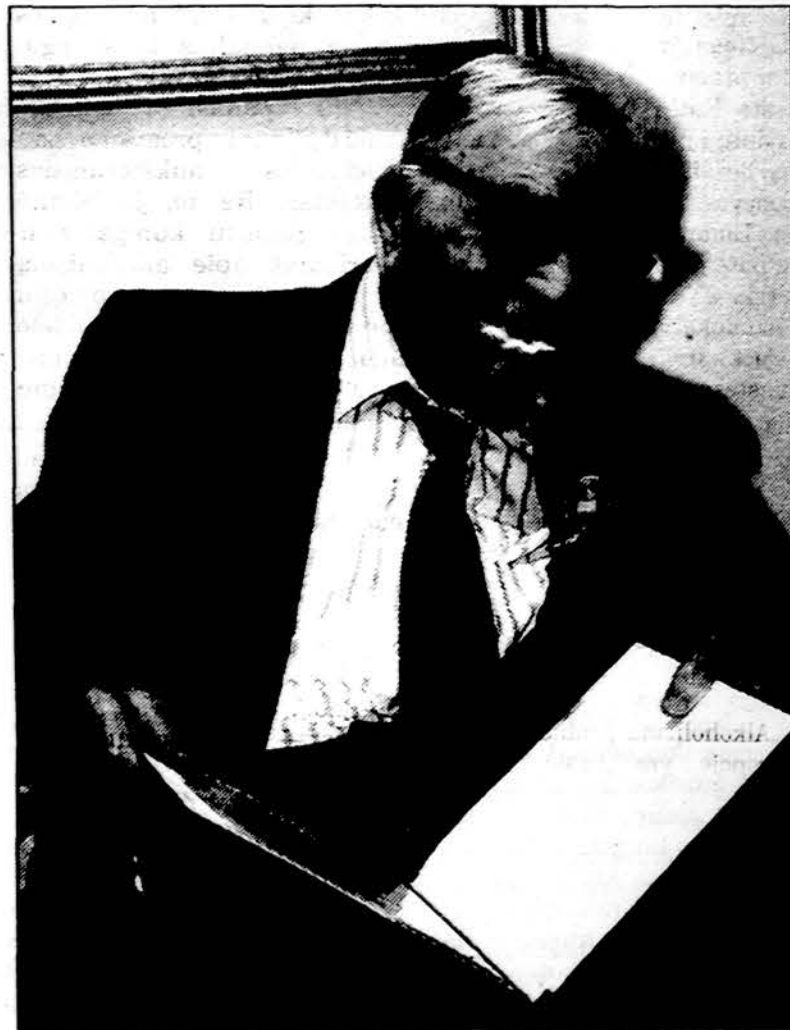
— Žinodami, kad PLB ir atskirų šalių bendruomenių nuolat ko nors prašoma, mes nesitikime iš jų didelės paramos. Tačiau esame tarptautiniai Pasaulio Lietuvių bendruomenės atstovai Lietuvoje. Gabrieliumi Žemkalniu, kad jis kiek galima pagarsintų tarp svetur esančių tautiečių mūsų „Sugrįžimų“ festivalį. Užsienio lietuviai ir jų organizacijos galėtų būti ir rėmėjai, ir organizatoriai, kurie padėtų susisiekti su svetur gyvenančiais muzikantais, apie kuriuos mes gal ne žinome. Kartu galėtumėm surengti ne vieną muzikantų dainininko ar kompozitoriaus kūrybos vakarą, paminėti tuos muzikus, kurių jau nebėra gyvų.

Kalbėjosi

Jadvyga Godunavičienė

ELEKTRONINĖ
KNYGA APIE
LIETUVOS ISTORIJA

Vilniuje pradėję veikti Elektroninės leidybos namai pradėjo leisti ir platinti vadina- masias elektronines knygas, lengviau prieinamas užsienyje gyvenantiems lietuviams. Ne- seniai šie leidybos namai iš-

Dr. Jonas Balys su Lietuvos Respublikos prezidento suteiktu ketvirtjo laipsnio Kunigaikščio Gedimino ordinu š.m. kovo 15 d. Nuotr. Ramūno Astrausko

leido elektroninę knygą — kompaktinį diską (CD) *Lietuva iki Mindaugo*.

Elektroninės leidybos namų direktorius Kristijonas Mazuras paaiškino, kad kompaktinis diskas *Lietuva iki Mindaugo*, skirtas Lietuvos priešistori. Tai darbas apie reikšmingus mūsų istorijos įvykius, reiškinius ir faktus nuo seniausių laikų iki Mindaugo karalystės sukūrimo. Ankstyvoji Lietuvos istorija CD nuosekliai suskirstyta į tris svarbiausias dalis: gyventojai, jų darbai, kultūra.

Pirmąją dalį sudaro trys skyriai: žemės, gamtos ir kultūros santykiai, etnosas. Juose nušviečiamas tuometinės Lietuvos kraštovaizdis, gamta, ankstyviausieji Lietuvos žmonės, jų kultūros, gyventojų antropologija, baltų kultūrų tapimas etniniais vienetais, visuomeniniai santykiai, baltų ryšiai su senove ir pasauliu. Antroji dalis — darbai. Tai baltų verslai, amatai, gyvenvietės, medinių pilių statyba, prekyba, karyba. Trečioje dalyje pristatoma baltų pasaulėžiūra, menas.

Be originalių straipsnių, kurių šiame kompaktiniame diske yra 31, taip pat pateikta apie 1,000 iliustracijų, 20 video siužetų, 14 kompiuterinių animacijų. Patogi navigacija ir paieškos sistema, aiškinamasis žodynas. Kompaktinio disko priedas — kompiuterinis žaidimas istorine tema „Genys“.

Kompaktinis diskas *Lietuva iki Mindaugo* išleistas lietuvių, anglų, lenkų ir rusų kalba.

Netrukus, o galbūt jau dabar, šią elektroninę knygą galima užsisakyti Internetu — Interneto parduotuvėje JAV www.intermallamerica.com

Del CD įsigijimo taip pat galima kreiptis ir į Elektroninės leidybos namus Vilniuje tokiu adresu: T. Ševčenkos g. 31-411, Vilnius, Lietuva tel. 370 2 230064; fax 370 2 230108, e-mail: office@eln.lt; <http://www.eln.lt>

Algimantas A. Naujokaitis

Po koncerto, vykusio kovo 4 d., Los Angeles, Calif., Šv. Kazimiero parapijos salėje. Iš kairės: solistė Judita Leitaite, kompozitorė Giedra Gudauskienė (koncerte J. Leitaite atliko jos dvi dainas), akompaniatorė Nijolė Ralytė, solistas Vladimiras Prudnikovas, Los Angeles LB Vakarų apygardos valdybos pirm. Angelė Nelsienė. Koncertus JAV-se suorganizavo JAV LB Kultūros tarybos pirm. Marija Remienė, o Los Angeles mieste padėjo suruošti LB Vakarų apygarda. Nuotr. Juozo Pupiaus.